

Peter Hacks

Vindhålet

Berättelser om Henrietta och farbror Titus

Illustrationer av Paul Flora

Översättning av Ulf Norberg och Petra Thore

Lindskog & Ull Förlag

Lindskog & Ullén Förlag
www.lindskogforlag.se
Stockholm 2007

Originalalets titel: Das Windloch
Första utgåvan: C. Bertelsmann Verlag, Gütersloh 1956
© Eulenspiegel Verlag, Berlin 2003
© Översättning: Ulf Norberg och Petra Thore
Grafisk form: Lennart Lindskog

Första upplagan, första tryckningen
Tryckt i Lettland 2007

ISBN 978-91-85311-15-6

Översättarnas förord

Ett vindhål uppstår till havs när luften försvinner och seglen blir alldeles slaka. I den här boken är det kapten Svedja, på väg till Brasilien med ett stort segelfartyg, som är så uttråkad att han gäspar tills ett vindhål uppstår. Som tur är kan hans passagerare kväll efter kväll berätta roliga och smått surrealistiska historier för kaptenen som hindrar hans gäspningar. Historierna handlar om farbror Titus och hans brorsdotter Henrietta. Farbror Titus är en klurig uppfinnare, Henrietta en mycket påhittig och självständig flicka, och tillsammans upplever de en lång rad dråpliga äventyr. De stöter på vättar, apor, talande snögubbar och gråtande stenar, och kungen och drottningen kommer på besök. Allt möjligt kommer i deras väg!

Det är nu 51 år sedan *Vindhålet* för första gången kom ut på tyska. Boken har under årens lopp givits ut i ständigt nya utgåvor, på många olika förlag och med illustrationer av många olika tecknare. En av anledningarna är säkert att historierna utspelar sig i en värld som kan kännas igen överallt och när som helst – och av ung som gammal.

Nu finns denna tyska barnklassiker för första gången i svensk översättning av ett tysk-svenskt team. Översättningen har möjliggjorts med hjälp av bidrag från Statens kulturråd.

Författaren Peter Hacks (1928-2003) skrev både för barn och vuxna. Särskilt hans pjäser intar en framträdande plats inom den tyska nittonhundratalsdramatiken. Hans barndikter utgör en del av tysk skolkanon, och 1998 fick han ta emot utmärkelsen *Deutscher Jugendliteraturpreis* för sina barn- och ungdomsböcker.

Ulf Norberg och Petra Thore

1

Hoaah-hick! lät det. Lord Nelsons gamla segel, nyss hårt spända av östanvinden, sträckte ut sina gula och vita sköldar och föll ihop med ett klagande tjut. Båten gjorde ett litet skutt på vågorna och passagerarna gjorde ett stort skutt på båten. De vägde ju så mycket mindre. De rullade över däckets och föll över varandra och landade till slut i en trave av rep.

Där satt de. Det var en vänlig tjock herre med päronhuvud prytt med vita lockar tillsammans med en trevlig liten flicka, som konstigt nog hade ett äkta pärlhalsband på sig, och slutligen en ung man i en rosafärgad morgonrock.

– Vad var det som hände, farbror Clemens? ropade den lilla flickan.

– Det, min kära Berta, kan jag förklara för dig exakt, sa farbror Clemens och reste sig med ett stön. Det var ett vindhål. Ett vindhål uppstår när luften faller ihop i sig själv av uttråkning. Det är ett mycket ovanligt fenomen och det inträffar på sin höjd vart hundra år.

Hoaah-hick! lät det. Farbror Clemens ramlade baklänges.

– Min skapare, sa han, nu ramlade jag på ryggen igen. Har ni också ramlat på ryggen?

– Nej, herr Mopp, sa den unge mannen i morgonrocken, vi låg fortfarande kvar.

– Jag förstår mycket väl att luften har tråkigt, förklarade Berta. Jag har hemskt tråkigt. Vad är klockan egentligen?

– Skeppsklockan står på sex, sa den unge mannen.

– Den är inte sex ännu, sa herr Mopp. Den exakta tiden är kvart i sex.

– Vad ska vi då hitta på, suckade Berta, ända fram till Brasilien?

– När man inte har något att göra, anmärkte den unge mannen i morgonrock av rosa siden, får man hitta på något. Tänk om vi skulle balansera lite på relingen!

– En mycket dålig idé, var herr Mopps bedömning, men i alla fall en idé. Vi måste pröva den.

Och de klättrade alla tre upp på relingen och började springa omkring där, alldeles ovanför Atlanten.

Plötsligt ljöd en oerhörd basstämma som tillhörde kaptenen.

– Vad står på? frågade han.

Berta sa:

– Inte är det vi som står.

– Jag menar, förklarade kaptenen, varför springer ni runt på relingen?

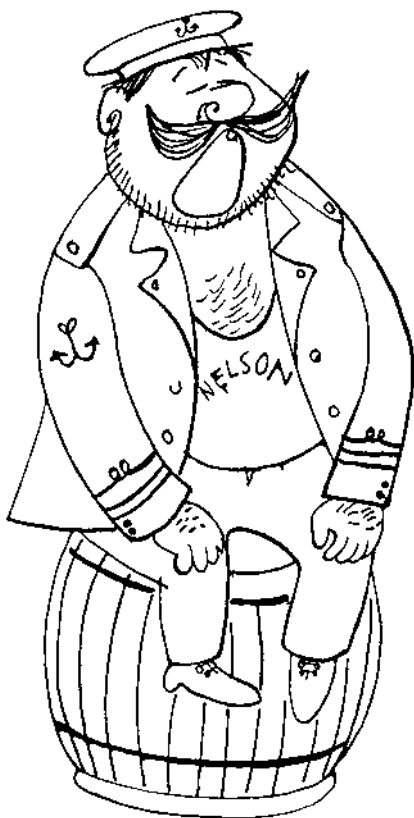

– Vi har så tråkigt, sa Berta.

– Tråkigt? undrade kaptenen. Vad ska då jag säga? Jag har rest denna sträcka i fyrtio år, hela tiden samma sträcka till Brasilien.

– Tror jag inte på, sa Berta. Du måste väl åka hem däremellan.

– Det gör ingen större skillnad, sa kaptenen och satte sig på en tunna med bekymrad min. Det gör nästan ingen skillnad alls. Därför har jag dragit mig tillbaka från sjölivet helt och hållet.

– Ursäkta, sa den unge mannen, jag förstår mig kanske inte på det här tillräckligt. Men jag har det bestämda intrycket att vi just nu befinner oss till sjöss.

– Du har rätt i det fallet, Leo, sa kaptenen instämmande. Men poängen är: jag bryr mig inte om resan längre. Jag överlåter allt åt Lord Nelson, allt som har

med sjöfart att göra, menar jag. Och affärerna? Nåja, jag seglar till Brasilien med en last bananer.

– Bananer? frågade Leo. Till Brasilien? Jag trodde det var därifrån de kom?

– Ja, sa kaptenen, därifrån kommer de. Men de var alla en centimeter för korta och därför lämnar jag tillbaka dem. Det var ju inte särskilt roligt, eller hur?

– Nej, sa Leo, det får man medge.

– Därför har jag tråkigt, sa kaptenen, och min enda sysselsättning är att fördriva tråkigheten.

– Ja, sa Leo. Men hur fördriver du då tråkigheten?

– För detta ändamål, svarade kaptenen, tar jag med passagerare.

– Passagerare? undrade Berta misstänksamt.

– Passagerare, sa kaptenen. De berättar historier för mig.

– Hela dagen lång? frågade Leo.

– En historia på kvällen räcker, sa kaptenen. Sedan kan jag fundera över den nästa dag.

– Och vad ska passagerarna berätta om? undrade herr Mopp.

– Om sig själva, sa kaptenen oskyldigt, om sånt som de har upplevt.

– För guds skull! sa herr Mopp och blev blek. Om sig själva!

Och även Leo och lilla Berta blev förskräckta och teg, illa berörda. Efter en stund sa herr Mopp:

– Bästa kapten Svedja! Det finns en speciell anledning till att vi inte kan berätta historier om oss själva för dig.

– Vad är anledningen? frågade kaptenen.

– Det är en hemlighet, sa herr Mopp.

– Det är det, sa Leo och Berta. Det är en hemlighet.

– Oj då, sa kaptenen, och halkade oroligt omkring på sin tunna. Ni vill inte berätta någonting för mig? Inte i dag och inte i morgon och inte heller i övermorgon och ingenting ända fram till Brasilien?

Det ryckte till i hans mungipor. Han svalde ett par gånger, och sedan öppnade han munnen som blev stor som en lastkran och gäspade så att luften for gurglande genom svalget. Hoaah-hick! lät det. Vinden försvann, seglen föll ner och det gick en stöt genom båten. Passagerarnas huvuden slog mot relingen och kaptenens huvud slog mot passagerarna.

– Jaså, det är du som är vindhålet! ropade herr Mopp.

– Ja, sa kaptenen. Det är jag som gäspar så att vinden försvinner ur seglen. Det är klart, om ni vägrar berätta någonting för mig ...

Åter ryckte det till i kaptenens mungipor som av kramp. Men då skyndade sig herr Clemens Mopp att säga:

– Hör på kapten. Vi ger oss. Bara du inte gäspar mer.

Då lät kaptenen bli att gäspa. Och herr Mopp sa:

– Vi kan inte berätta något om oss själva, utan vi ska berätta historier om Henrietta och farbror Titus för dig.

– Är de spännande? frågade kaptenen.

– Nej, sa herr Mopp, på intet sätt. Det är bara helt vanliga händelser.

– Vi ses i kväll då, sa kapten Svedja.

2

På kvällen samlades hela sällskapet i kaptenens hytt. Herr Clemens Mopp, Berta och Leo satt bredvid varandra, och de hade var sitt jätteglas med ångande toddy framför sig. (Vet ni vad det är, toddy? Inte? Det var ju tur.)

– Tja, sa kaptenen, nu får ni börja.

Då öppnade alla tre munnen samtidigt.

– Vem är det som ska berätta egentligen? frågade kaptenen förvirrad.

– Alla tre, sa herr Mopp. Berättelserna om Henrietta och farbror Titus är alldeles för komplicerade för en enda berättare.

Så berättade de för kaptenen, ibland en i taget, ibland alla på en gång:

Historien om sjöjungfrun i badkaret

Farbror Titus förstod sig på att knåpa och pyssla bättre än någon annan farbror som fanns, och hans nya vattenledning var ett mästerverk. Den gick raka vägen från floden till badrummet. Henrietta var först

med att få bada i det nya vattnet, eftersom rangordningen i denna fråga inte bestämdes av åldern utan av vem det var som hade störst behov av det. Hon satte på duschen, och det dröjde inte länge förrän en sjöjungfru sträckte ut huvudet ur munstycket och gled allt längre ut. Henrietta blev alldeles förskräckt och stängde av vattnet, och sjöjungfrun sa:

– Du kan väl inte låta mig sitta fast på det här sättet, det är hemskt obekvämt med huvudet neråt så här.

Då vred Henrietta på kranen igen, och sjöjungfrun föll med ett plask ner i karet. Det var en förtjusande sjöjungfru, rosa upptill och silvergrön nertill med snygga, bruna kortklippta lockar. Runt halsen bar hon ett halsband av skimrande vita pärlor som sjöjungfrun brukar ha.

– Men! ropade Henrietta. Hur är det möjligt? Genom duschen?

– Det kommer sig av att ledningen går raka vägen ner till floden, sa sjöjungfrun och viftade vänligt med sin fiskstjärt.

Henrietta sprang bort till farbror Titus som just var i färd med att sätta ihop ett paraply med titthål. Genom detta skulle man kunna se efter vad det var för väder utan att bli blöt. Hon ropade:

– Ta en titt i badrummet! Du kommer att bli förvånad.

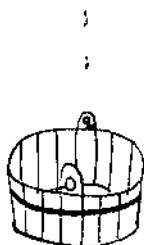

– Jag, förvånad? utbrast farbror Titus

Han gick till badrummet där sjöjungfrun satt i karet och sjöng högt. Farbror Titus blev mycket förvånad.

– Ja, faktiskt! ropade han. Det är ju rent otroligt! Kranen droppar. Jag måste ha skruvat fast den för löst.

– Nej, sa Henrietta, jag menar att det har kommit en sjöjungfru hit.

– Jaså, sa farbror Titus. Men det kommer sig av att ledningen går raka vägen ner till floden.

– Ni har en underbar akustik här, sa sjöjungfrun, och med det menade hon att hennes sång ljud mycket ljuvligare här än någon annanstans i världen. Jag trivs mycket bra hos er.

Därför stannade sjöjungfrun, som hette Gisellis, hos Henrietta och farbror Titus, och på kvällen gav hon en konsert när månen sken ner i badkaret, under det att farbror Titus satt på handfatskanten och ackompanjerade henne på fiol.

Nästa dag berättade fru Philipp, som bodde i lägenheten under dem, att det droppade genom hennes tak, och hon undrade vad som var orsaken till detta skvättande.

– Men sköna frun, sa farbror Titus. Han tyckte inte om fru Philipp.

– En sjöjungfru! utbrast fru Philipp. Jag anade väl det när jag hörde detta oavbrutna gnolande.

Hon travade upp i badrummet och frågade sjöjungfrun, som precis höll på att leka att hon var kaptensfru:

– Varifrån kommer du egentligen?

– Ur duschen, förklarade Henrietta, eftersom ledningen går raka vägen ner till floden.

– Kan du inte återvända dit då? frågade fru Philipp.

– Äsch då! sa sjöjungfrun förvånad. Genom de där små hålen?

Då drog fru Philipp ut proppen ur avloppet. Sjöjungfrun blev mycket arg och tog den ur handen på henne och stoppade ner den igen. Men då hördes underliga röster ur röret som ropade:

– Gisellis! Gisellis!

Sjöjungfrun började gråta och sa:

– Ingenstans sjunger jag så bra som i ett badrum. Vad har jag gjort er för ont som gör att ni vill jaga bort mig?

Men fru Philipp ville inte höra på och fortsatte att bråka med farbror Titus om sjöjungfrun.

– Fisken måste lämna huset, sa hon och visade honom hinkarna som hon hade ställt överallt där det droppade.

Även farbror Titus hade börjat känna sig lite störd av sjöjungfrun, eftersom han inte tyckte om att någon tittade på när han borstade tänderna. De beslöt att bära sjöjungfrun Gisellis ner till floden i en tvättbalja.

De bar in baljan i badrummet. Men när fru Philipp skulle lyfta upp sjöjungfrun ur badkaret svepte Gisellis i vattnet med sin fiskstjärt så att fru Philipp såg ut som ett får som hade ramlat ner i en brunn.

Hon tänkte säga: ”Det där var oförskämt!” Men eftersom hon hade munnen full med vatten kunde hon bara få fram: ”O-kluck!”

– Så hjälp till då, sa hon till farbror Titus.

Han satte på sig ett förkläde av gummi. Sedan försökte de båda få tag på sjöjungfrun, men hon halkade hela tiden mellan fingrarna på dem. Då trampade farbror Titus på en bit tvål, ramlade mot fru Philipp och knuffade ner henne i tvättbaljan.

– Du fattar ju ingenting, sa fru Philipp. Det är sjöjungfrun som ska ner här. Nu måste jag ändå be vicevärden om hjälp.

Hon klättrade ur baljan och simmade nerför trappan.

Henrietta var jätteglad över att sjöjungfrun slapp återvända till floden, och Gisellis sjöng hela dagen mer och vackrare än någonsin: om vattnets mjukhet efter ett mildt regn och om dess färg när solnedgången lyser på det.

Nästa morgon ringde det på dörren, och en gul gubbe med bred mun och tjock hals stod i dörröppningen och sa:

– Jag är rörmokare Nöckl. Jag behöver komma in i badrummet.

– Jag fixar allt själv, sa farbror Titus upprört.

Men rörmokaren sa med kväkande röst:

– Struntprat!

Han gick in och låste dörren på insidan.

– Hååå! ropade farbror Titus. Det är inte tillåtet att låsa främmande dörrar!

Och han började knacka. När han hade knackat nog tryckte han på dörren tills låset gick upp. Då var badrummet tomt. Rörmokare Nöckl var försvunnen och

sjöjungfrun Gisellis var också borta. Men på tvålfatet hittade Henrietta ett långt snöre med mjukt skimrande vita pärlor.

– Det var en underbar upplevelse, sa Henrietta till fru Philipp. Du måste se på mitt pärlhalsband.

– Ja, sa fru Philipp, om jag får se något liknande igen ska du få se på annat!